

Proiectul *CRED* – Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți

Modulul 2

**Aplicarea noului Curriculum național pentru
învățământul gimnazial.**

Disciplina de studiu *Istorie*

Suport de curs

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Tema 2.1 Contribuția disciplinei Istorie la realizarea profilului de formare al absolventului

2.1.1 Către un demers integrat și contextualizat al competențelor cheie din perspectiva disciplinei ISTORIE

Conform planului-cadru pentru învățământul gimnazial, aprobat prin OMENCS nr. 3590/2016, *Istoria* se predă ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de:

- 1 oră/săptămână (clasele a VI-a și a VII-a)
- 2 ore/săptămână (clasele a V-a și a VIII-a).

Programele școlare pentru învățământul gimnazial au fost aprobate prin OMEN nr. 3.393/28.02.2017, cu precizarea faptului că programele școlare pentru clasa a V-a se aplică în sistemul de învățământ începând cu anul școlar 2017-2018.

Textul programei școlare pentru gimnaziu formulează următorul enunț, explicit în raport cu integrarea și contextualizarea competențelor cheie din perspectiva disciplinei Istorie:

„Competențele generale și specifice elaborate pentru disciplina *Istorie* răspund direct elementelor care definesc profilul de formare al absolventului de gimnaziu, elemente ce au la bază competențele cheie stabilite la nivel european. Cu o singură excepție, competența de comunicare în limbi străine, toate competențele cheie sunt luate în considerare de către competențele generale formulate pentru disciplina *Istorie*.”

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

CLASA	Competența cheie vizată	Competențe specifice valorificate în sensul formării competenței cheie
a V-a	Competențe sociale și civice	1.2. Identificarea diferențelor temporale dintre evenimente și procese istorice 1.3. Localizarea în timp și în spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice 2.3. Stabilirea de asemănări și deosebiri referitoare la evenimente/procese istorice, pe baza unor surse diferite
	Comunicare în limba maternă	2.1. Folosirea termenilor de specialitate în descrierea unui eveniment/proces istoric. 2.2. Relatarea unui eveniment/proces istoric, utilizând informații din surse istorice
	A învăța să înveți	2.3. Stabilirea de asemănări și deosebiri referitoare la evenimente/procese istorice, pe baza unor surse diferite 4.1. Folosirea unor tehnici de învățare în rezolvarea sarcinilor de lucru
	Spirit de inițiativă și antreprenoriat	3.1. Asumarea de roluri în grupuri de lucru
	Competență digitală	4.2. Utilizarea resurselor multimedia în scopul învățării
a VI-a	Competențe sociale și civice	2.3. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse variate 4.2. Asumarea critică a unui set de valori recunoscute social
	Comunicare în limba maternă	2.1. Utilizarea adecvată a termenilor istorici/limbajului de specialitate în prezentarea unui fapt/proces istoric
	Spirit de inițiativă și antreprenoriat	3.3. Descrierea consecințelor deciziei și acțiunii umane 3.2. Asumarea cooperării în grupuri de învățare

	Sensibilizare și exprimare culturală	3.1. Utilizarea dialogului intercultural
a VII-a	Competențe sociale și civice	1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spațială 3.1. Determinarea relațiilor dintre personalitățile și grupurile umane în desfășurarea faptelor istorice 3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate și schimbare în evoluția sistemului de valori
	Comunicare în limba maternă	2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice
	A învăța să înveți	2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate și schimbare în procesele istorice 4.3. Folosirea perspectivelor multiple și a capacităților de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente și dovezi pertinente
	Spirit de inițiativă și antreprenoriat	4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverența
	Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii	4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia
	Competențe sociale și civice	1.2. Analizarea faptelor istorice utilizând coordonate spațio-temporale în contexte diferite 3.1. Valorificarea experiențelor istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte istorice variate 4.3. Adaptarea perspectivelor transdisciplinare în abordarea unor probleme sensibile și controversate în

a VIII-a		istorie și în viața cotidiană
	Comunicare în limba maternă	2.1. Prezentarea unei teme istorice prin valorificarea informațiilor oferite de diverse surse
	Spirit de inițiativă și antreprenoriat	3.2. Realizarea de proiecte care promovează diversitatea socio-culturală 4.2. Inițierea, dezvoltarea și aplicarea de proiecte individuale și de grup valorificând diverse experiențe istorice
	Competență digitală	4.1. Realizarea unor investigații istorice prin utilizarea resurselor multimedia

Exemplele oferite indică nevoia abordărilor la disciplina Istorie din perspectiva competențelor transferabile, al conținuturilor transdisciplinare și a unei pedagogii orientată către interacțiune.

Aplicație: Activitate frontală –copacul cu idei

Cum putem valorifica la nivelul reperelor metodologice, în gimnaziu, prin disciplina Istorie recomandarea europeană „Competențele-cheie se suprapun și se întrepătrund.”?

2.1.2 Contribuția disciplinei ISTORIE la profilul de formare al absolventului de învățământ gimnazial

Programele școlare pentru învățământul gimnazial - aprobate prin OMEN nr. 3.393/28.02.2017 , în debutul capitolului *Sugestii metodologice* afirmă explicit și descriu țințele educaționale ale disciplinei în raport cu profilul de formare al absolventului de gimnaziu:

„Programele de istorie pentru gimnaziu contribuie la formarea elevilor de gimnaziu în spiritul idealului educațional formulat în Legea nr. 1/2011, precum și la conturarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu enunțat prin OMENCS 3590/05.04.2016.

Disciplina *Istorie* are ca ținte educaționale formarea și dezvoltarea următoarelor elemente care fac parte din profilul de formare al absolventului de gimnaziu:

- operarea cu valori și norme de conduită relevante pentru viața personală și pentru interacțiunea cu ceilalți;
- relaționarea pozitivă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare, prin exercitarea unor drepturi și asumarea de responsabilități;
- manifestarea disponibilității pentru participare civică în condițiile respectării regulilor grupului și valorizării diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.);
- aprecierea calităților personale în vederea autocunoașterii, a orientării școlare și profesionale;
- identificarea unor parcursuri școlare și profesionale adecvate propriilor interese;
- aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale patrimoniului național și universal;
- participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale;

Relația dintre competențele cheie, descriptorii din profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a și resursele metodologice pentru formarea competențelor cheie este ilustrată în tabelul de mai jos:

Competențe cheie	Descriptorii din profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a la a căror formare contribuie disciplina ISTORIE	Resurse metodologice utilizate la ISTORIE pentru formarea competențelor cheie
Competențe sociale și civice	Operarea cu valori și norme de conduită relevante pentru viața personală și pentru interacțiunea cu	Proiecte individuale și de echipă Exerciții de gândire critică

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

	<p>ceilalți;</p> <p>Relaționarea pozitivă cu ceilalți în contexte școlare și extrașcolare, prin exercitarea unor drepturi și asumarea de responsabilități;</p> <p>Manifestarea disponibilității pentru participare civică în condițiile respectării regulilor grupului și valorizării diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.);</p>	<p>Dezbateri</p> <p>Studii de caz</p> <p>Investigația</p> <p>Activități cu tematică socială (ex: „Biblioteca vie”, „Teatru-forum”, „Cafeneaua publică” etc)</p>
Comunicare în limba maternă	<p>Căutarea, colectarea, procesarea de informații și receptarea de opinii, idei, sentimente într-o varietate de mesaje ascultate/texte citite;</p> <p>Exprimarea unor informații, opinii, idei, sentimente, în mesaje orale sau scrise, prin adaptarea la situația de comunicare;</p>	<p>Eseu tematic argumentativ</p> <p>Fișe de lectură</p> <p>Discursul</p> <p>Scrisoarea (către un personaj istoric, instituție, comunitate etc)</p> <p>Jurnalul</p> <p>Rebus</p>
A învăța să înveți	<p>Formularea de obiective și planuri simple de învățare și realizarea unor sarcini de lucru;</p>	<p>Proiecte individuale și de echipă</p> <p>Exerciții de gândire critică</p> <p>Fișe/Grile de autoevaluare</p> <p>Jurnalul</p> <p>Poster/Afiș</p>
Spirit de inițiativă și antreprenoriat	<p>Identificarea unor parcursuri școlare și profesionale adecvate propriilor interese;</p> <p>Apreciera calităților personale în vederea autocunoașterii, a orientării școlare și profesionale;</p>	<p>Proiecte individuale și de echipă</p> <p>Fișe/Grile de evaluare și de autoevaluare</p>
Sensibilizare și exprimare	<p>Apreciera unor elemente definitorii ale contextului cultural local și ale</p>	<p>Expoziție/Mini muzeu</p> <p>Proiecte individuale și de</p>

culturală	patrimoniului național și universal; Participarea la proiecte și evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale;	echipă Sărbători/Spectacole Desene, colaje, filme etc Proiecte culturale comunitare Ziar, revistă, emisiune, site Conferințe/Dezbateri publice
Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii	Manifestarea interesului pentru o viață sănătoasă și pentru păstrarea unui mediu curat;	Proiecte individuale și de echipă Exerciții de gândire critică
Competență digitală	Utilizarea unor dispozitive și aplicații digitale pentru căutarea și selecția unor resurse informaționale și educaționale digitale relevante pentru învățare;	Documentare/Cercetare Portofoliul digital „Reportajul” realizat cu utilizarea resurselor digitale Realizarea de conținut digital (site-uri, aplicații, jocuri etc) Poster/Afiș

Aplicație: Realizați o hartă conceptuală a contribuției Istoriei la structurarea profilului de formare centrat pe competențele cheie al absolventului.

Tema 2.2. O lectură conștientă și sistematică a noii programe școlare de Istorie pentru învățământul primar și gimnazial

ISTORIA în planul-cadru pentru învățământul gimnazial; programe școlare;

Disciplina ISTORIE este promovată în planul-cadru pentru gimnaziu în continuitate cu oferta curriculară pentru clasa a IV-a din învățământul primar. În clasa a IV-a „Programa școlară pentru disciplina Istorie” propune ca *finalitate a învățării familiarizarea elevilor cu trecutul, prin utilizarea unor mijloace și contexte de învățare adecvate vârstei. Programa consolidează opțiunea pentru un parcurs de cunoaștere în care elevii fac cunoștință cu*

trecutul pornind de la situații familiare (fapte, evenimente legate de trecutul familiei sau al localității natale) și continuă cu teme care se situează la mai mare distanță în timp și spațiu. (Conform „Nota de prezentare” a Programei școlare pentru disciplina Istorie, clasa a IV-a, OMEN nr. 5003 / 02.12.2014)

Conform planului-cadru pentru învățământul gimnazial, aprobat prin OMENCS nr. 3590/2016, *Istoria* se predă ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de:

- 1 oră/săptămână (clasele a VI-a și a VII-a)
- 2 ore/săptămână (clasele a V-a și a VIII-a).

Programele școlare pentru învățământul gimnazial au fost aprobate prin OMEN nr. 3.393/28.02.2017 privind aprobarea programelor școlare pentru învățământul gimnazial, cu precizarea faptului că „Programele școlare pentru clasa a V-a se aplică în sistemul de învățământ începând cu anul școlar 2017-2018”.

„Finalitățile disciplinei *Istorie* în gimnaziu se subsumează idealului educațional, așa cum este el definit în Legea 1/2011. În ciclul gimnazial istoria își asumă:

- dezvoltarea unor elemente legate de dezvoltarea gândirii critice;
- dezvoltarea competențelor de lucru cu surse istorice și de informare și plasarea lor în context;
- capacitatea de analiză și evaluare a motivațiilor acțiunii umane, de decelare a relației dintre acțiunea umană și valorile unei societăți democratice;
- formarea unor mecanisme intelectuale care să prevină formarea de stereotipii, să combată discriminarea și xenofobia;
- să stimuleze asumarea multiculturalității și a perspectivelor multiple;
- să ofere suport factologic celorlalte discipline din aria curriculară *Om și societate* și să preia elemente legate de analiza instituțiilor, de evoluția sistemelor politice, de problematica mai largă a cetățeniei și valorilor democratice.” (Programa școlară pentru disciplina Istorie, OMEN nr. 3.393/28.02.2017).

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Aplicație:

Formulați o opinie cu privire la necesitatea existenței **Sugestiilor metodologice** într-o programă școlară, utilizând cel puțin două argumente.

Restructurări curriculare (conținuturi)

Disciplina *Istorie* a fost gândită ca o disciplină care asigură echilibrul între cunoașterea de tip academic și elementele din zona dezvoltării personale a elevilor de gimnaziu.

- a. În zona cognitivă, **elementul de noutate** este reprezentat de faptul că lucrul cu elemente abstracte (dezvoltarea de modele interpretative, familiarizarea cu descrierea și interpretarea faptelor și proceselor istorice, dezvoltarea capacităților analitice și de gândire critică) este mediat doar prin intermediul surselor istorice, faptele/evenimentele/procese istorice nefiind direct accesibile. Consecințele acestei abordări sunt menționate explicit în programă și se raportează la abordarea conținuturilor, precum și la perspectivele didactice asupra proiectării:

„Conținuturile pentru istorie în ciclul gimnazial pot fi așezate sub semnul *călătoriei* prin viața oamenilor din trecut:

- în clasa a V-a: Călătoria către civilizație (din Preistorie până în secolul al XV-lea);
- în clasa a VI-a: Călătoria spre modernitate (secolele al XV-lea – al XIX-lea);
- în clasa a VII-a: Călătorie prin lumea contemporană;
- în clasa a VIII-a: Călătorie în lumea românească.

Semnificația *călătoriei* este descoperirea civilizației umane în sensul cel mai larg: de la primele unelte, așezări și manifestări ale spiritualității, până la complexitatea tehnologică, rafinamentul și deschiderea spirituală a lumii contemporane; sunt incluse formele de organizare a societății, de evoluție și dezvoltare instituțională pe care oamenii le-au exersat de-a lungul timpului; *călătoria* în trecut îi are ca subiect pe toți oamenii, indiferent de

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

condiția socială sau de poziția lor în ierarhiile de putere: impactul deciziei și acțiunii umane asupra evoluției societății este un criteriu important în alegerea conținuturilor.” (Capitolul *Sugestii metodologice*, Programa școlară pentru disciplina Istorie, OMEN nr. 3.393/28.02.2017).

Călătoria este/ poate fi o metaforă într-un demers educațional în care imaginația și realitatea istorică se amestecă într-o poveste cu personaje (personalități istorice/grupuri de oameni/popoare), cu locuri de popas sau de trecere (așezări diverse – cetăți, orașe, sate, biserici și catedrale, castele și palate, țări sau regiuni), cu întâmplări/ evenimente (din viața oamenilor obișnuiți – boli, epidemii și calamități; nemulțumire și răzvrătire; ritualuri ale trecerii prin viață: nașterea și botezul, inițierea, ritualuri de nuntă sau de înmormântare; jocuri ale copiilor sau ale oamenilor mari; sărbători de orice fel; sau întâmplări/ evenimente din viața unor conducători/ elite – decizii economice, politice, alianțe, războaie, lupte pentru influență și dominație). Dar călătoria este și o poveste despre lumea ideilor: despre cum au înțeles oamenii să se organizeze ca să supraviețuiască, să se domine unii pe alții mai eficient sau, pur și simplu, să se bucure și să trăiască bine împreună. Povestea cuprinde deopotrivă mesaje morale despre onoare prietenie, curaj, loialitate, credință; dar și despre supunere, frică, trădare, umilință sau rușine. Oamenii au trăit emoții și sentimente chiar dacă au fost bogați sau săraci, nobili sau țărani, orășeni sau clerici. Călătoria devine astfel un pretext pentru a privi istoria ca pe o poveste simplă despre oameni; la gimnaziu, până în clasa a VII-a, fără concepte sofisticate și fără teorii abstracte despre „structuri”, „categorii”, „tipare”, „mentalități”, „instituții” sau „ideologie”.

Călătoria descrisă mai sus este în deplin acord cu două pasaje din programă:

„- ordonarea și selectarea conținuturilor pentru gimnaziu este în acord cu dezvoltarea structurilor de gândire disciplinară ale copiilor;

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- selecția conținuturilor are în vedere experiențele cotidiene de cunoaștere ale copiilor raportate la vârsta acestora în ciclul gimnazial (10/11 - 14/15 ani);” (Capitolul *Sugestii metodologice*, Programa școlară pentru disciplina Istorie, OMEN nr. 3.393/28.02.2017).

Alte perspective (cu caracter de noutate) indicate în textul Programei, cu referire la conținuturi:

„Conținuturile propuse sunt grupate pe trei direcții de studiu a *Istoriei* și se parcurg în raport cu dezvoltarea copiilor și evoluția resurselor personale ale acestora:

1. *Reconstituirea trecutului*: timpul, spațiul, sursele istoriei, elemente de metodologia istoriei;
2. *Elemente de cultură și civilizație*: familia, locuința, demografie, așezările, hrana, vestimentația, credința, bolile, practici sociale, ocupații, tehnologie și economie, educația, arta;
3. *Relațiile sociale* (relațiile de proprietate, libertatea, legea, organizarea societății) și *politica* (statul);

Ponderea acestor domenii de cunoaștere pentru fiecare clasă este în acord cu principiile de structurare și abordare a conținuturilor enunțate. (...)

- enunțarea conținuturilor în programă nu reprezintă o succesiune obligatorie pentru proiectarea didactică; utilizarea conținuturilor este determinată de logica demersului didactic individual și de adecvarea la competențele specifice vizate spre formare/dezvoltare;” (Capitolul *Sugestii metodologice*, Programa școlară pentru disciplina Istorie, OMEN nr. 3.393/28.02.2017).

Tabelul de mai jos sintetizează explicațiile programei, care respectă textul de mai sus, cu privire la ponderea domeniilor de conținut pentru fiecare clasă a ciclului gimnazial. Cu siguranță, procentele nu reprezintă cantități matematice, dar sunt un indiciu important pentru profesor în abordarea conținuturilor. Noutatea este reprezentată de faptul că *Elementele de cultură și civilizație* sunt mai importante în clasele a V-a și a VI-a, în timp ce informațiile despre *Relațiile sociale și politică* domină doar în ultimele două clase ale

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

gimnaziului. De asemenea, tabelul cuprinde duratele de timp studiate în fiecare an. De observat faptul că pe măsură ce ne apropiem de istoria contemporană, acestea îi este rezervată o perioadă mai lungă de studiu. Motivația este aceea că impactul istoriei recente asupra vieții de azi este mai mare.

Clasa	Reconstituirea trecutului	Elemente de cultură și civilizație	Relațiile sociale și statul	Spații istorice și perioade studiate
Clasa a V-a	5%	70%	25%	Preistorie, istorie europeană și universală. Preistorie – secolul al XV-lea
Clasa a VI-a	5%	50%	45%	Istorie europeană și universală. Secolele - XV-XIX
Clasa a VII-a	5%	25%	70%	Istorie europeană și universală. Secolele - XX-XXI
Clasa a VIII-a	5%	25%	70%	Istoria României și elemente de istorie europeană și universală. Preistorie – prezent (secolul XXI)

- b. În zona dezvoltării personale, „la nivelul elementelor atitudinal-valorice accentul este pus pe diversitate (culturală, socială, politică, de gen, etc.) și pe acceptarea și valorizarea pozitivă a acesteia. Diversitatea definește lumea contemporană, iar înțelegerea, acceptarea și valorizarea diferențelor sunt fundamentale pentru dobândirea competențelor sociale și de comunicare, cu un rol semnificativ în evoluția ulterioară a elevilor. O parte din conținuturile propuse răspund direct acestei zone de interes prin abordarea unor teme controversate și sensibile, a unor teme legate de diversitatea culturală și/sau religioasă, de conflictul de idei dintre democrație și totalitarism. Acestea sunt elemente menite să stimuleze gândirea critică, să valorifice orizontul de experiențe extra-școlare ale elevilor, dar și să dezvolte o abordare pro-

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

activă a unor teme actuale.” (*Nota de prezentare*, Programa școlară pentru disciplina Istorie, OMEN nr. 3.393/28.02.2017).

Accentele majore ale noilor programe de istorie pentru satisfacerea țintei educaționale care are în vedere dezvoltarea personală a copiilor sunt:

- acceptarea diversității;
- nevoia permanentă de adaptare și readaptare la provocările sociale sau din zona tehnologiei;
- transferabilitatea competențelor, a abilităților de viață;
- perspectivele transdisciplinare asupra vieții cotidiene;

Implicații în plan didactic (competențe specifice/activități de învățare)

Pasajul, citat mai sus, care se găsește în capitolul *Sugestii metodologice*, secțiunea *Conținuturi*, cu privire la *călătorie*, reprezintă o posibilă cheie de lectură a noilor programe de *Istorie* pentru gimnaziu. Acest text este o idee de poziționare a profesorului în activitatea de proiectare didactică: în realizarea planificărilor, a proiectării unităților de învățare, în alegerea metodelor și tehnicilor de învățare cele mai eficace în activitatea din clasă.

Aplicație: Realizați axa evolutivă a unei competențe specifice de la clasa a V-a până la clasa a VIII-a și identificați gradul de dificultate specific.

Clișee de raportare la programa școlară și de organizare a activității didactice

Unele obișnuințe dobândite în practica didactică nu sunt desființate de schimbarea curriculumului, care nu trebuie să rămână doar un document din dosarul catedrei.

Putem numi câteva dintre cele mai frecvente practici ce se opun inovației didactice:

- *Rezumarea studierii programei de istorie la citirea listei de conținuturi*

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Se ignoră adesea competențele care ar trebui să traseze direcția de formare a elevilor și pentru care profesorul primește ajutor prin sugestiile de activități de învățare, precum și prin sugestiile metodologice care ghidează în înțelegerea și aplicarea curriculumului.

Această practică influențează metodele de predare, precum și așteptările avute de la elevi. Dacă programa este interpretată doar prin prisma conținuturilor științifice, atunci și predarea are în vedere doar furnizarea acestora ignorând formarea capacității de a observa fenomenele din jur, de a compara, de a analiza și de a evalua o situație, a abilităților de explorare, de formulare de concluzii, de comunicare.

-Proiectarea didactică și desfășurarea lecțiilor urmând cu strictețe linia manualului, deși documentul care trebuie să ne ghideze este programa școlară

Adesea comentariile legate de ”programa foarte încărcată” pornesc de la confuzia între conținutul manualelor și prevederile programei școlare. Multitudinea de termeni științifici adesea ușor de înlocuit cu sinonime compatibile cu nivelul de înțelegere al copiilor, multitudinea de informații suplimentare nu mereu absolut necesare pentru înțelegerea structurii sau a procesului prezentat, succesiunea introducerii diverselor noțiuni, adesea neclădite pe achizițiile anterioare sunt caracteristici ale manualelor, nu ale programei școlare.

Aplicație:

Alcătuiești o listă cu alte trei clișee didactice și propuneți câte o soluție pentru depășirea lor.

Tema 2.3

Proiectarea didactică – de la curriculum oficial spre curriculum realizat

Pentru a transfera curriculumul oficial în învățare efectivă la nivelul unui grup concret de elevi este necesară o proiectare didactică atentă care să găsească acele contexte potrivite prin care rezultatele învățării listate în programe să devină reale în cazul fiecărui copil.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Aplicație: Precizați cinci argumente care să susțină necesitatea proiectării didactice în vederea transferării curriculumului oficial în învățare efectivă la nivelul unui grup concret de elevi.

Despre proiectarea didactică în câteva cuvinte:

- **Noul curriculum nu poate fi aplicat în absența proiectării.** Dacă în trecut programa analitică conincidea cu tabla de materii a manualului unic și prin aceasta propunea o programare a unei achiziții centrate pe reproducerea discursului magistral, în secolul nostru, abordarea centrată pe elev propune un curriculum cu egalitate de șanse (aceleași rezultate așteptate), în care rămâne la latitudinea profesorului modul de a parcurge etapele învățării, alegerea situațiilor de învățare, adaptarea la experiențele copiilor, selectarea manualului și a altor resurse potrivite. Prin urmare, pentru a aplica programele la clasă este nevoie de proiectare didactică care să indice o ordonare a parcursului didactic, o alocare de timp a secvențelor acestuia și o anticipare a actului didactic ca atare. Parcurgerea liniară a unui manual nu asigură succesul învățării unei clase de elevi în situații reale, cu profiluri diferite!
- **Proiectarea trebuie privită ca necesitate și nu ca o coerciție.** În lumina celor de mai sus, proiectarea nu poate fi decât anticiparea, estimarea unor activități didactice coerente și nu un proces de elaborare/ copiere a unui document birocratic obligatoriu de prezentat autorității. În absența proiectării este puțin probabil să asigurăm realmente egalitate de șanse pentru elevii clasei, în contextul comunității din care provin. De asemenea, nu pot copia proiectarea de anul trecut chiar dacă programa nu s-a schimbat. Pot păstra anumite jaloane în funcție de ce a mers/ ce nu a mers anul trecut, dar să nu uităm dinamismul societății și al culturii tinerilor – contextele de învățare trebuie primenite pentru a aduce în clasă autenticul comunicării și a realiza învățare semnificativă, fără efort.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- **Proiectarea se realizează prin efortul de gândire al fiecăruia – este un act personalizat.** Chiar dacă lucrăm cu un coleg, în cele din urmă decizia de proiectare aparține fiecărui cadru didactic. El/ ea este aceea care poate estima pașii, resursele, anticipa în detalii activitățile didactice. Proiectarea reprezintă o pregătire pentru ore, o permanentă reîmprospătare a vizunii didactice și a relației cu elevii clasei. O proiectare copy/ pasete nu duce nicăieri dincolo de un document birocratic
- **Contează esența proiectării (“gândirea” actului didactic) nu formatul ei (rubricatura).** În funcție de preferințe, gândirea actului didactic se poate face în orice formă. ceea ce contează este să oferim răspunsuri adaptate grupului țintă și adecvate propriului profil didactic la întrebările majore : Ce fac? Dar de ce fac? Cum fac? cu ce resurse? Cât de mult s-a realizat? Răspunsurile se pot da într-un tabel cu tot atâtea rubrici câte detalii considerăm necesare sau sub forma unei liste de activități corelate cu reursele necesare și indicând competența pentru care este propusă!
- **Proiectarea se realizează pe baza cerințelor programei nu după manual (care rămâne cea mai importantă resursă a demersului, totuși doar o resursă).** Proiectarea vizează pregătirea unui act de învățare al elevilor nu aplicarea unei resurse la clasă. De aceea, atunci când proiectarea ține seama de programă și segmentează demersul didactic în funcție de preferințele și interesele de comunicare ale elevilor, competențele de producere și receptare se structurează autentic pe baza unor contexte reale care au relevanță pentru copii. Iată de ce e de preferat să segmentăm contextele de învățare în funcție de nevoile elevilor și nu după unitățile/ temele/ capitolele din manual.
- **Proiectarea este un proces care trebuie privit cu flexibilitate din perspectiva eficienței și a feed-back-ului.** Având în vedere, că proiectarea nu este programare ci doar estimare, anticipare (și bună pregătire!), trebuie să acceptăm că modul în care a fost proiectată o secvență poate fi contrazis la aplicarea efectivă. Motivele pot fi nenumărate, cele mai multe țin de reacțiile clasei. Este important să reflectăm asupra diferențelor între proiect și realitate și să ținem seama de acestea la următoarea proiectare. (Anexa 1 și 2)

Aplicație: Realizați o listă cu dificultățile întâmpinate la aplicarea învățării diferențiate.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

TEMA nr 4:

Abordări metodologice - în și dincolo de programa școlară

Activitate frontală: discuție liberă despre folosirea defectuoasă a unor metode. Întocmirea unei liste “negre”.

Tipologia resurselor din zona metodelor didactice este variată. Spre exemplu, **proiectul** este:

- Un tip de activitate de învățare centrată pe elev, în acțiunea lui individuală, autonomă și, în același timp, în cooperare cu o echipă.
- Din punctul de vedere al evaluării de curriculum, un proiect oferă posibilitatea profesorului de a pune în relație competențe specifice, capacități cognitive, contexte din viața reală astfel încât, în final, elevul demonstrează rezultatul învățării sale.
- Conexiunile proiectului cu viața reală sunt esențiale pentru a asigura un context de învățare util, și pentru a-i pune pe elevi în contact cu un public real în momentul prezentării rezultatelor proiectului; de asemenea, contactul, mijlocit de tehnologie, cu comunitatea altor elevi, chiar cu experți și specialiști, poate genera o motivație în plus implicării și asumării rolului într-un proiect.
- Proiectul și, implicit, rezultatul învățării, poate fi formulat în legătură cu o unitate de învățare sau chiar cu finalizarea unei perioade de studiu mai lungi.
- Unul dintre avantajele activității de proiect este faptul că în ea pot fi implicați și sprijiniți simultan elevi cu stiluri diferite de învățare și cu diferite tipuri de inteligențe, ceea ce permite valorificarea complementară a resurselor umane într-o echipă.
- Aplicație: Analizați 3 metode pe baza listei de verificare:

Este un tip de activitate centrată pe elev	Da	Nu	Argument
Incurajează autonomia dar în același timp și cooperarea în cadrul unei echipe			

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Sunt puse în relație competențe specifice, capacități cognitive, contexte din viața reală			
Pune elevii în fața unui public real			
Poate fi formulat în legătură cu o unitate de învățare sau mai multe			
Generează motivație			
Demonstrează rezultatul învățării			
Poate implica elevi cu stiluri diferite de învățare și diferite tipuri de inteligențe			
Stimulează creativitatea			
Formează valori și atitudini			

Tema 2.5 Evaluarea nivelului de performanță pentru competențele specifice.

Toate competențele specifice din curriculum trebuie să fie structurate pentru toți elevii. Dar, nu toate vor fi la același nivel de performanță pentru fiecare elev în parte. Din motive care țin de experiențele, ritmurile de învățare și profilurile cognitive și socio-emoționale, elevii vor demonstra în mod diferit achizițiile de învățare. Unii elevi vor avea rezultate mai bune la lectură (pentru că au avut un sprijin încă din copilărie acasă, de exemplu), alții vor fi mai performanți la interacțiune orală (pentru că sunt mai expansivi și nu au teama de eșec, de un alt exemplu). Indiferent cum ar fi ritmul achiziției, atât elevii cât și profesorii trebuie să știe care este nivelul atins și ce este de făcut pe mai departe (remediere, consolidare, sprijin pentru excelență etc.). Ori, pentru acestea, este necesară o măsură corectă, obiectivă și prietenoasă (fără stres!) a nivelului atins la fiecare competență în parte. În funcție de acesta se poate organiza activitatea didactică în mod corespunzător, iar elevul devine conștient de propriul progres în învățare. De menționat că, pentru competențele de decodare a

mesajului oral, de lectură și de redactare, evaluarea se poate realiza mai rapid pentru întreaga clasă prin intermediul unor teste (cu creionul pe hârtie!). Pentru competențele orale, testul nu este însă adecvat. Indiferent de instrument, ne interesează măsurarea nivelului de performanță și deci, fie că e vorba de întrebări de test, fie de aprecierea unui enunț oral acestea se raportează la competențele specifice ale clasei.

Aplicație: Conform noii paradigme curriculare, precizați ce schimbări se impun în ceea ce privește evaluarea. (Turul galeriei).

Evaluarea prin proiect este o formă de evaluare care oferă informații profesorului despre starea procesului de învățare și despre cum poate fi perfecționat acesta. Informații despre cum progresează un elev, ce capacități cognitive folosește, gradul de autonomie, despre ce anume îl motivează, cât de eficiente sunt anumite intervenții, reprezintă elemente dintr-o grilă de audit al învățării care reglează intervenția și strategia profesorului.

În același timp, evaluarea prin proiect oferă oportunități de autoevaluare pentru elev. Crearea planurilor de proiect, a listelor de verificare, a grilelor de evaluare, utilizarea sugestiilor de reflecție asupra propriei învățări, identificarea, recunoașterea și surmontarea dificultăților, precum și feed-back-ul oferit de către colegi, sunt câteva dintre elementele care, indicate elevilor, le creează acestora sentimentul că dețin controlul asupra învățării și ajută la dezvoltarea unei imagini de sine pozitive.

Evaluarea prin proiect, indiferent de ideile de produse realizate ca finalitate materială, concretă a proiectului, răspunde unei solicitări explicite a programei: „O componentă a competenței, la fel de importantă precum abilitatea și cunoștințele, este reprezentată de valori și atitudini. Evaluarea acestora se poate realiza, cu precădere, prin metodele complementare/alternative de evaluare care oferă elevului posibilitatea să demonstreze colaborare, încredere în sine, spirit de inițiativă, respect pentru alții, apreciere critică și curiozitate, voința de a lua decizii, utilizare responsabilă a mijloacelor interactive, respect pentru valori. Metodele complementare/alternative de evaluare, deși cronofage, asigură individualizarea sarcinilor de lucru, valorificând și stimulând creativitatea și originalitatea

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

elevilor, pun în valoare abilitățile practic-aplicative ale elevilor și favorizează învățarea prin cooperare precum și implicarea personală a elevului în activitatea de învățare, dezvoltând motivația intrinsecă a acestuia.” (Capitolul *Evaluare*, Programa școlară pentru disciplina Istorie, OMEN nr. 3.393/28.02.2017).

Aplicație: Concepeți un test pentru evaluare sumativă, pentru clasa VII-a, propunând o fișă de interpretare a rezultatelor.

- **Tema 2.6.**
Dincolo de trunchiul comun: programa de opțional. Corelații cu disciplina Istorie

În vederea aprobării și derulării unui curs opțional în cadrul Curriculumului la decizia școlii, profesorul propunător trebuie să realizeze o programă. Aceasta se elaborează după același model de proiectare ca acela în vigoare la trunchiul comun, fără a relua însă achiziții de învățare existente la trunchiul comun. Iată reperele de proiectare pentru programele de opțional conform noului curriculum național

Repere de proiectare

- se elaborează după modelul de proiectare al programelor de trunchi comun în vigoare pentru clasa respectivă

Modelul de proiectare nou (aplicat la CP- cls a VII-a inclusiv- aplicat în anul școlar 2019-2020 iar pentru clasa a VIII-a aplicabil din 2020-2021) include :

- Argument
- Competențe generale
- Competențe specifice corelate cu activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice (inclusiv sugestii de evaluare)
- Bibliografie

Pentru **Argument**, se va redacta ½ - 1 pagină care motivează cursul propus: nevoi ale elevilor, ale comunității locale, formarea unor competențe de transfer etc.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Competențele vor fi formulate după modelul celor din programa națională (al disciplinelor de trunchi comun), dar *nu vor fi reluări ale acestora*. Dacă opționalul ar repeta competențele specifice ale programei școlare a disciplinei, atunci opționalul respectiv nu ar aduce nimic nou din punctul de vedere al rezultatelor așteptate ale învățării.

Pentru un opțional de o oră pe săptămână este rezonabil să fie definite și urmărite 5-6 competențe specifice. O competență specifică este corect formulată dacă ea definește un rezultat așteptat al învățării care poate fi performat și verificat.

Conținuturile includ acele aspecte, elemente de limbă/ civilizație care oferă baza de operare pentru formarea competențelor. Ca și în cazul informațiilor prevăzute în programele obligatorii (ale disciplinelor de trunchi comun), informațiile din lista opționalului nu vor fi considerate ca un scop în sine, ci ca bază pentru dezvoltarea competențelor.

Sugestiile metodologice vor include tipologii de exerciții (care sunt recomandate pentru formarea competențelor) precum și modalități de evaluare. Din această perspectivă, vor fi trecute tipurile de probe care se potrivesc opționalului propus (de ex. probe scrise, probe orale, probe practice, referat, proiect etc.). NU vor fi incluse probele ca atare.

ATENȚIE – *La clasa a VIII-a, în anul școlar 2019-2020, încă se utilizează programele școlare aprobate în 2009.*

Aplicație: [Elaborați o programă de CDS care să respecte criteriile indicate](#)

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Listă de verificare a programei de opțional

Da/Nu	Elemente componente	Întrebări
	Nota de prezentare	Este precizat statutul disciplinei de studiu?
		Este o legătură nemijlocită între intențiile formative ale disciplinei și profilul de formare al absolventului?
		Este precizată structura programei școlare și semnificația principalilor termeni utilizați?
	Competențele generale	Reflectă profilul de formare al absolventului?
		Reprezintă categorii de operare definitorii pentru disciplina/ problematica/ tematica abordată?
		Sunt reflectate în competențele specifice?
	Competențele specifice	Derivate din competențele generale?
		Distincte sau se repetă?
		Formulate prin utilizarea unor verbe adecvate?
		Măsurabile (reflectă rezultate ale învățării care pot fi puse în evidență)?
		În număr rațional?
		Adecvate vârstei elevului?
		Altele decât în programa de trunchi comun?
	Activitățile de învățare	Conduc la dezvoltarea competențelor specifice

		propuse?
		Pot fi organizate efectiv?
		Presupun implicarea nemijlocită a elevului?
		Valorifică experiența, contextele de învățare și cultura specifice vârstei elevului?
		Sunt stimulative pentru participarea elevilor?
	Conținuturile	Decupaje didactice relevante pentru domeniul de studiu respectiv?
		O resursă cuprinzătoare pentru structurarea competențelor specifice?
		Accesibile elevilor?
	Sugestiile metodologice	Promovează o învățare centrată, în mod real, pe elev?
		Fac trimitere la o diversitate de contexte de învățare?
		Includ referiri la modul de realizare a evaluării continue, formative?
	Bibliografia	Este relevantă pentru domeniul de studiu respectiv?
		Include și lucrări recente?
	Total	